

'Bart De Wever heeft zijn succes eerder te danken aan zijn economische hervormingsagenda dan aan nationalistische overwegingen van de Vlaamse kiezers.'

De Franstalige financieel specialist **ETIENNE DE CALLATAY** ziet eerder een kloof tussen links en rechts dan tussen noord en zuid (in Le Soir).

MARC REYNEBEAU

HET TRUUKJE VAN COPERNICUS

Marc Reynebeau is redacteur van deze krant. Zijn column verschijnt wekelijks op woensdag.

Arme koning Albert. Akkoord, hij wordt niet slecht betaald en het gaat pas vooruit als eenieder zijn part van het werk doet. Maar hij heeft toch maar weer een meute journalisten aan zijn voordeur kamperen. En hij krijgt al die partijvoorzitters toch maar weer over de vloer, al kunnen ze hem allicht slechts vertellen wat ze hem de afgelopen maanden toch al een keer of vier zijn komen vertellen.

Ze hebben er weer eventjes niets van terecht gebracht, maar wat niet is, kan nog komen. Het zal wel moeten. En pas dan kan het echte werk beginnen, die besparingen zus en vergrijzing zo. Maar daar-

voor willen ze eerst een nieuwe staatsstructuur, meer bepaald een 'copernicaanse revolutie' die het zwaartepunt verschuift van de federale staat naar de deelgebieden.

Even bladeren in de krantenarchieven leert dat het begrip 'copernicaanse revolutie' in deze context al oud is. Al in 1988, 22 jaar geleden, werd precies daarmee de omslag in het Belgische staatsbestel aangekondigd. Ze had exact dezelfde betekenis als die van vandaag en zou het quasi-automatische gevolg zijn van de toenmalige staats hervorming.

In 1992 dook dat begrip op voor wat de toenmalige Vlaamse regering in de zin had met haar gerucht makende tienjarenplan 'Vlaanderen-Europa 2002'. Dat zag het zwaartepunt zozeer in Vlaanderen (en Europa) liggen, dat het een Belgisch niveau daartussen zelfs, letterlijk, het spreken niet meer waard vond. Voor enkele Franstaligen volstond dat om te vrezden dat Vlaanderen in 2002, precies 700 jaar na de Gulden sporenslag, langs die weg zijn onafhankelijkheid wilde uitroepen.

Kris Peeters vond niets nieuws uit toen hij het in 2007 over een copernicaanse revolutie in de staats hervorming had

Dat alles betekent dat de oefening waar de politieke tenoren vandaag mee bezig zijn, het opruimen van misverstanden inbegrepen, verre van nieuw is. En het is sneu voor die sympathieke Kris Peeters, maar de Vlaamse minister-president vond niets nieuws uit toen hij het in 2007 over een eigen copernicaanse revolutie in de staats hervorming begon te hebben, al lijkt hij het vaderschap daarover wel op te eisen.

Om volledig te zijn, Peeters gebruikte het begrip wel al eens eerder, in 1999, maar daarmee had hij het niet over de staats hervorming. Hij was toen nog gedelegeerd bestuurder van de christelijke middenstandsorganisatie NCMV (nu Unizo genaamd) en bepleitte een copernicaansheid in het ondernemingsbeleid: dat de overheid daarin niet langer de grote bedrijven maar wel de kmo's centraal zou stellen.

De kanunnik en astronoom Nicolaus Copernicus, die precies een half millennium geleden in de fleur van zijn leven verkeerde, had het eens moeten weten. Deze Duitstalige uit Koninkrijk Pruisen in Polen, die zijn werk in het Latijn schreef (ja, het was vroeger en elders ook ingewikkeld), zou de Belgische politiek in de prille eenentwintigste eeuw, ten tijde van de paarse regeringen, nog op een ander vlak te pas komen. Zijn naam sierde een plan voor een revolutie in de ambtenarij, een oefening die ook al niet echt opbracht wat ze beloofde.

Om maar te zeggen, een Copernicusje doen is sneller gezegd dan gedaan. Maar Copernicus zelf dubde ook tientallen jaren over zijn theorie eer hij ze in het jaar van zijn dood, 1543, liet publiceren. Het inroepen van zijn voorbeeld toont vooral de maat van de politieke ambities aan: kleinigheden volstaan niet, hier moet enige verbeeldingskracht en langetermijndenken aan de dag worden gelegd.

En laat dat laatste nu net voor politici niet voor de hand te liggen. Niet omdat ze er intellectueel niet toe in staat zouden zijn, maar omdat ze nooit op de lange termijn, maar altijd met een relatief kort, niet eens van tevoren definitief vaststaand interval examen moeten gaan afleggen, bij de kiezer meer bepaald. Ze hebben er maximaal vier jaar voor, maar het kan over anderhalve maand alweer zo ver zijn.

Het wordt er nog ingewikkelder op, nu het niet alleen over de staats hervorming blijkt te gaan, maar ook over het sociaaleconomische beleid dat daarop moet volgen. Daarom wil de N-VA er graag de liberalen bij, om dat beleid gemakkelijker naar rechts te kunnen sturen.

Misschien kan koning Albert zich nuttig maken door die logica door te trekken. Hij kan de partijvoorzitters suggereren om van methode te veranderen: nu al een coalitie aan het besparen zetten en anderen die staats hervorming eens wiskundig laten uitrekenen. Zo deed Copernicus het ook: om de pauselijke toorn te ontlopen, zei hij ook dat zijn theorie 'maar' een oefening in wiskunde was. We weten ondertussen wel beter.

Veroordeel hulp bij zelfdoding niet

Psychiatrische patiënten zijn zieken zoals alle andere, met dezelfde rechten, het recht op euthanasie inbegrepen. **WIM DISTELMANS** en **JOHN CROMBEZ** betreuren dat René Stockman dat anders ziet.

WIM DISTELMANS EN JOHN CROMBEZ

Wie? Professor palliatieve geneeskunde aan de Vrije Universiteit Brussel resp. lid van de commissie welzijn in het Vlaams Parlement (SP.A).

Wat? Het is jammer dat René Stockman niet genuanceerder denkt over euthanasie.

Waarom? Een sereen debat, zeker met gelovigen, is nodig.

Euthanasie kan dus wettelijk uit respect voor de zelfbeschikking en niet enkel uit 'compassie'. Dit houdt geen 'verheerlijking' in van het individualistisch mensbeeld, noch een afwijzen van een personalistische visie. Wie zijn wij trouwens om hierover een oordeel te vellen? Het houdt wel respect in voor het individueel recht op zelfbeschikking. En indien mensen verkiezen niet te kiezen — en alle beslissingen willen overlaten aan hun behandelende arts — is ook dit een keuze die moet gerespecteerd worden. Zo lang het maar om eerlijk geïnformeerde keuzes gaat.

Wat te doen met een patiënt met een bipolair stoornis, die al 30 jaar van de ene psychiater naar de andere loopt, alle mogelijke antidepressiva en neuroleptica heeft geprobeerd, diverse elektroshocks heeft ondergaan? En desondanks elk jaar opnieuw diverse maanden in een gruwelijk depressief dal zakt, om er dan even uit te kruipen? Om vervolgens weer te beseffen dat er nadien weer een nieuwe depressieve fase aankomt? Ontvankelijke psychiaters leren ons dat deze patiënten 'uitbehandeld' zijn en bovendien ondraaglijk lijden. Sommigen kregen inderdaad euthanasie — of hulp bij zelfdoding in aanwezigheid van een arts. Dat wordt zowel door de federale commissie euthanasie als door de orde van geneesheren als identiek beschouwd. Hun aangifte werd unaniem goedgekeurd.

Natuurlijk is het nodig het uiterste te doen om het even te behouden

Het is bedenkelijk dat de noodkreet van wie ondraaglijk lijdt, ongehoord blijft en dat hij of zij finaal een toevlucht moet nemen tot gruwelijke zelfdoding. Het is ook bedenkelijk dat in vele instellingen van bovenaf de deur wordt toegeslagen voor menig personeelslid dat een eigen beoordeling wil maken.

Steeds meer stemmen uit de geestelijke gezondheidszorg pleiten voor de verderzetting van een open debat over deze problematiek. Laten we dit in alle sereniteit doen, zonder vooroordelen of taboes en, vooral, in het belang van de zwaar noodlijdende medemens. Een open debat, dat wil zeggen: zeker ook met gelovige mensen. Het valt te betreuren dat de mening van René Stockman minder genuanceerd is, en minder bruikbaar, dan de ethische adviezen die door zijn congregatie zijn publiek gemaakt. De zwaar noodlijdende medemens moeten we vermijdbare ellende besparen en respecteren in zijn of haar keuze op het gebied van zelfbeschikking. We gaan ervan uit dat elke naaste en zorgverlener er vandaag al alles aan doet om levens te redden in plaats van ze te beëindigen.

René Stockman is generale overste van de Broeders van Liefde. In die hoedanigheid is hij verantwoordelijk voor het overgrote deel van de psychiatrische zorg in Vlaanderen. In zijn opiniestuk 'Zelfdoding onder een andere naam' (*DS 19 oktober*) schrijft Stockman dat een bepaalde categorie ongeneeslijke zieken — in dit geval psychiatrische patiënten — geen recht hebben op het inwilligen van een euthanasie-verzoek. Hij ontnemt deze zieken daarmee een recht, en veroordeelt ook hulpverleners die erover waken dat dit recht gegarandeerd wordt.

De euthanasiewet maakt geen onderscheid tussen lichamelijke en psychische ziekten. Alle goed omschreven aandoeningen komen in aanmerking, voor zover ze ernstig en ongeneeslijk zijn en aanleiding geven tot ondraaglijk lijden. Die termen zijn niet lichtzinnig, maar juist zorgvuldig gekozen door de regelgever. Psychiatrische patiënten worden dus niet uitgesloten. Wel moet nagegaan worden of ze nog voldoende wilsbekwaam zijn om de vraag vrijwillig, herhaald en duurzaam te kunnen formuleren. Ook moet altijd nagegaan worden, in overleg met de patiënt of zijn familie, of alle therapeutische opties, inclusief palliatieve zorg, wel aangewend werden om het psychisch of fysiek lijden te lenigen. Natuurlijk is het nodig het uiterste te doen om het leven te behouden.

Insinueren en veroordelen

In deze krant (*DS 16 oktober*) vertelden twee jonge vrouwen heel kwetsbaar over hun ondraaglijk psychisch lijden en waarom ze euthanasie hebben gevraagd. René Stockman veroordeelt eigenlijk hen, hun naasten en hun zorgverleners door te insinueren dat ze niet het uiterste hebben gedaan of wilden doen. De wet gaat uit van de vrijheid van keuze van de patiënt. Dit betekent dat euthanasie zowel mogelijk is in ernstige, ontluisterende terminale situaties (bijvoorbeeld uitbehandelde kanker) als in niet-terminale ongeneeslijke aandoeningen veroorzaakt door ziekte of ongeval (bijvoorbeeld volledige verlamming).